

Så väljer byrån frilansare

Innehållet får gärna återges om källan anges.
Redaktionen förbehåller sig rätten att ändra och korta av insända artiklar.

Kansli

Sveriges Facköversättarförening
Box 1091, SE-269 21 Båstad
Besöksadress:
Hallandsvägen 21
Tel: 0431-755 00
Tel.tid mån–fre 10.00–12.00
Fax: 0431-769 90
E-post: info@sfoe.se
Hemsida: www.sfoe.se

PlusGiro

630266-5

Bankgiro

5163-0267

Redaktion

Ansvarig utgivare
Nadja Chekhov

Chefredaktör

Kerstin Orsén
Tolvmansvägen 8 B
141 39 Huddinge
Tel: 0707-785 770
E-post: redaktor@sfoe.se

Övriga redaktionsmedlemmar

Ulf Abrahamson, Brett Jocelyn Epstein,
Anna Hermerén, Mats D Linder,
Britt-Marie Seex,
Christian Swärdshammar
och Gisela Weltzin Thunberg

Grafisk design

Mazzarin Reklambyrå

Foto

Gisela Weltzin Thunberg

Tryck

Ale Tryckteam AB, Bohus

Prenumeration

Pris för år 2010
SEK 225:- + moms

Annonsspriser

Finns på SFÖ:s hemsida: www.sfoe.se

Utgivningsplan 2010

Nr	Manusstopp	Utgivning
1	13 januari	23 februari
2	25 februari	7 april
3	3 maj	14 juni
4	7 juli	16 augusti
5	9 september	25 oktober
6	8 november	15 december

Styrelsen har ordet

styrelsen@sfoe.se

Kan SFÖ påverka en upphandling?

De senaste månaderna har det pågått en livlig debatt inom föreningen avseende offentliga upphandlingar, som inte minst har aktualiserats av Försäkringskassans upphandling av översättnings-tjänster. Många värdefulla synpunkter har kommit fram. Samtidigt råder viss oklarhet om vilka befogenheter SFÖ som förening har för att kunna påverka det som medlemmarna ofta upplever som ett ogynnsamt resultat av dessa upphandlingar, främst i fråga om prissättning.

SFÖ ÄR EN intresseförening för facköversättare och föreningens syfte är att genom medlemmarnas åtagande att följa den yrkesetiska koden borge för god yrkessed, främja erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan facköversättare, tillvarata medlemmarnas ekonomiska och juridiska intressen och att informera om utvecklingen inom området professionell översättning. En intresseförening är dock inte detsamma som en fackförening.

I sin nuvarande form kan SFÖ inte heller vara, eller agera som, en fackförening eftersom medlemmarna till övervägande del är facköversättare som bedriver enskild näringsverksamhet. Dessutom har föreningen även företagsmedlemmar.

I Sverige har vi en fri marknad. För SFÖ:s del innebär det att lika lite som föreningen har möjlighet eller rätt att påverka enskilda medlemmars – uppdragstagares – individuella affärsuppgörelser med sina kunder, lika lite har den möjlighet eller rätt att påverka företagsmedlemmars – uppdragsgivares – affärsuppgörelser med deras leverantörer.

Samtliga SFÖ:s medlemmar, såväl enskilda som företagsmedlemmar, har förbundit sig att följa föreningens yrkesetiska kod. Det står var och en fritt att göra en anmälan till Etiknämnden om man anser att en medlem har brutit mot koden genom sitt agerande, i till exempel offentliga upphandlingar. Dock gäller att Etiknämnden, i enlighet med sin arbetsordning, inte kan pröva ett ärende om inte en formell anmälan föreligger.

VAD KAN DÅ SFÖ göra för sina medlemmar? När det gäller offentliga upphandlingar kan föreningen tydligare profilera sig som företrädare för översättningsbranschen genom att bearbeta upphandlande myndigheter för att på så sätt bidra till ökad kunskap om upphandlingsfrågor. Detta arbete kommer att påbörjas inom kort. Vidare kan vi alla tillsammans sprida kunskap om vårt yrke bland våra olika kontakter för att öka förståelsen för de specifika förutsättningar som föreligger i branschen. Genom att föra en saklig debatt kring villkoren för facköversättare, såväl internt som externt, kan vi även påverka bilden av översättning av facktext. Vi kan höja yrkets status och synliggöra kraven på hög kompetens och därmed öka förståelsen för en korrekt prissättning.

SFÖ ÄR EN förening av medlemmarna, för medlemmarna. Glöm inte bort att du alltid har möjlighet att göra din röst hörd, till exempel vid SFÖ:s årsmöte!

N. Chekhov

Nadja Chekhov
Ordförande

FOTO: BJÖRN OLOFSSON

Glöm inte att uppdatera dina kontaktuppgifter!

Från och med årsskiftet kommer samtliga fakturor från SFÖ att skickas per e-post. Detta gäller såväl medlemsavgiften som konferens- och kursfakturor, och är ett led i föreningens strävan efter att spara såväl miljön som porto. Vi vill därför be dig kontrollera att din e-postadress och övriga kontaktuppgifter stämmer – detta kan du göra i sökdata-basen på www.sfoe.se eller genom att kontakta kansliet. Med-

del eventuella ändringar till kansliet senast den 30 november. Om du har frågor är du välkommen att höra av dig till kansliet (info@sfoe.se) eller styrelsen (styrelsen@sfoe.se).

Vi vill också påminna om att varje arbetsgrupp har en egen e-post-adress som ni kan använda när ni vill komma i kontakt med respektive arbetsgrupp direkt. Adresserna hittar ni under Arbetsgrupper på SFÖ:s webbplats.

STYRELSEN

FOTO: ISTOCKPHOTO

Vill du läsa Facköversättaren på nätet?

Facköversättaren har egna sidor på sfoe.se. Här presenteras något ur innehållet i varje nummer som ett smakprov för de som inte är prenumeranter eller medlemmar i SFÖ.

Du som är medlem i SFÖ eller prenumerant har också tillgång till Facköversättar-arkivet där vi har samlat de senaste årens nummer. Här läggs Facköversättaren upp i sin helhet som pdf på utgivningsdagen. När du läser detta finns en digital kopia på sfoe.se. Nästa nummer presenteras den 15 december. Välkommen till Facköversättaren på nätet!

FÖ-GRUPPEN

Innehåll

4 Porträttet

6 Vad vill en byrå ha?

8 Översättningsbyråer

10 Kinesiska

16 Utöka ditt kontaktnät

17 SFÖ-nytt

FOTO: ISTOCKPHOTO

Översättaren i tiden

■ Året går vidare och alla vackra färger och former gör sitt intåg. I takt med höstens frukter mognar även programmet för 2011 års konferens, och det börjar anta sin slutgiltiga form. Vi arbetar för att erbjuda godbitar för alla.

Den affärskulturella palett vi översättare konfronteras med i vårt företagande kan vara både spännande och förvirrande, och man måste inte särskilt långt bort förrän skillnaderna mellan olika länder gör sig påmind. Här i Öresunds-regionen infinder sig olikheterna redan en kort bro-resa bort. Vi hoppas kunna vägleda och upplysa i denna fråga, och hjälpa er se ljuset i slutet av tunneln.

Vi hoppas även att ni inte bara ska inspireras, utan även roas. Våra val av underhållning speglar minst sagt vår mångkulturella stad och region, och risk finns att det kommer att rycka i både mungipor och ben.

Mer information kommer efterhand, och ni kan följa vårt arbete på www.sfoe.se under Konferens 2011. Vill ni kontakta oss går det bra att skicka mejl till konferens2011@sfoe.se.

KONFERENSGRUPPEN

Många googlar till sfoe.se

■ Antalet besökare på SFÖ:s webbplats ökar stadigt – hittills i år har över 10 000 besök gjorts på webbplatsen! Majoriteten hittar den via Google, laddar ned *Goda råd till nyblivna översättare*, prisenkäten och den nya SFÖ-broschyren på olika språk och läser om vad facköversättning är och vad ett medlemskap i SFÖ innebär.

Men vad vill just du läsa mer om på SFÖ:s webbplats? Händer det något intressant i just din region? Mejla webbgruppen med dina tips på webb@sfoe.se!

AJ

FOTO: ISTOCKPHOTO

Borta bra, hemma bäst

Han drömde om att bli bankdirektör, men hamnade istället i den betydligt mindre lukrativa översättningsbranschen. Möt Petri Reinikainen, en svensk-född finne som förälskade sig i Thailand, lärde sig språket och nu arbetar som översättare och tolk från thailändska. En levnadsglad person som gärna kopplar av med krogbesök i glada vänners lag.

Vad ville du bli när du var liten?
– När jag var liten ville jag bli bankdirektör, det verkade fantastiskt med så mycket pengar.

Hur kommer det sig att du översätter från thailändska?

– Jag besökte Thailand första gången 1987 och blev väldigt fäst vid landet. Thailändarna var så lugna och avspända och nästan alla var otroligt vänliga och verkade må bra och det var mycket leenden, det var ett lugnt vardagstempo och stress verkade vara ett totalt okänt begrepp. Det var svårt att inte tycka om landet och när man sen lägger till den underbara maten, ständiga värmen, naturen, alla sevärdheter och att det är väldigt billigt att leva i Thailand så blev det oemotståndligt.

Detta kanske har ändrats till en del, alla fall i Bangkok där folk verkar mer stressade än förut, det hänger väl på något sätt ihop med alla moderniteter

som oundvikligen, verkar det som, för med sig massa stress och tidspress. På det stora hela tycker jag att den här speciella atmosfären och charmen ändå finns kvar i Thailand.

Efter några besök i Thailand, då jag för varje resa blev och mer intresserad av att lära mig thailändska, bestämde jag mig 1991 för att flytta till Bangkok och där studera thailändska på ett universitet

i Bangkok (med studiemedel från CSN). Jag studerade i 3 år och blev kvar i Bangkok i sammanlagt 5 år; de sista 2 åren arbetade jag för ett bolag som driver en golfbana utanför Bangkok. Då jag kom tillbaka till Sverige så var det ett par thailändska vänner som tyckte att jag skulle börja jobba som tolk och så blev det. Det ledde i sin tur in mig i översättningsbranschen.

FOTO: PRIVAT

Fakta Petri Reinikainen

Namn: Petri Reinikainen

Ålder: 44 år

Född: i Sverige av finska föräldrar

Översätter: från thailändska till svenska.

Utbildning: ekonomisk gymnasieutbildning och språkstudier (thailändska) i 3 år på universitet i Thailand.

Vad kan vi i Sverige lära oss av Thailand som samhälle?

– Det är väl mycket det här som jag nämner ovan: att leva på ett lite mer reflekterande sätt, i ett lugnare tempo och med en större närvaro.

Hur bra fungerar SFÖ som intresseorganisation?

– Jag har ju inte direkt varit så aktiv som medlem, men min känsla är att SFÖ mer och mer blivit en aktör att räkna med.

Vad anser du om maskinöversättning?

– Livsfarligt, det kan bli så fel. Det positiva, sarkastiskt sett, är att det skapas helt makalösa ordkombinationer av dessa maskiner som kan få en att skratta hejdlöst, så sett ur underhållningssynpunkt

så finns det inte mycket som kan konkurrera med en maskin i högförm.

Vilket var ditt svåraste uppdrag som tolk?

– Det var nog när det visade sig att en person som jag skulle tolka för på vårdcentralen bara kunde burmesiska. Thai-ländska och burmesiska är totalt olika som språk, så det gick ju inget vidare.

Berätta om dina fritidsintressen?

– Gillar att ta promenader, läsa och gå på krogen.

Sist men inte minst: vad ska du göra i helgen?

– I helgen ska jag på en fest inne i stan, på en krog som abonnerats.

GISELA WELTZIN THUNBERG

5 snabba frågor till Petri

1. **PC eller Mac:** PC.

2. **Läser eller surfar:** Både och.

3. **Bästa semesterställe:** Svårt att välja men jag säger Ko Mak i östra Thailand nära gränsen till Kambodja. Ett väldigt vackert och lugnt ställe.

4. **Äta ute eller hemma:** Det blir oftast hemma, men det är klart att ett restaurangbesök i goda vänners lag är trevligare.

5. **Svåröversatt från thailändska:** Polisrapporter då dessa nästan uteslutande är handskrivna och väldigt ofta hastigt och hafsigt nedskrivna med en handstil som kan vara väldigt svår att tyda. Det kan ta sin tid och den faktiska timlönen för vissa översättningar vågar man knappt tänka på. Min allra första översättning var inte heller så lätt: en dikt som kunde tolkas på flera sätt. Jag funderade allvarligt på att lägga ned hela verksamheten där och då, men bet ihop och klarade väl det hela någorlunda okej. Det var 14 år sedan, och ja ... jag håller fortfarande på.

FOTO: ISTOCKPHOTO

FOTO: ISTOCKPHOTO

TEXTFÖRVANDLING

till ett nytt språk är något helt annat än

TEXTFÖRVANSKNING

Textdetaljer är din specialitet. Nu kan du få experthjälp med juridiska detaljer. Sveriges Facköversättarförening (SFÖ) har ingått ett samarbetsavtal med Alago Advokatfirma AB. Det betyder att du som medlem har förmånliga villkor. Kontakta oss gärna.

alago

© Alago Advokatfirma AB
kontakt@alago.se www.alago.se

I korthet

EU slår ett slag för översättning

■ Den 23 november sätts fokus på främmande språk och översättaryrket i Europas gymnasieskolor. Då arrangeras översättningstävlingen Juvenes Translatores, "unga översättare" på latin, som är öppen för gymnasieelever i EU födda 1993. Uppgiften är att på två timmar översätta en text från ett officiellt EU-språk till ett annat. KO

Översättningsfällor i global handel

■ Johan Höök, affärsutvecklare vid Translations.com intervjuades i somras om hur företag kan undvika de vanligaste missarna när de ska utvidga internationellt och behöver översättning av sin e-handelsida. Svaren är ingen överraskning för Facköversättarens läsare:

1. Planera i god tid – ta in en översättningsfirma tidigt i processen.
2. Kontrollera budgeten – ska allt översättas (även nyheter från 2004)?

3. Teknik – ta reda på vad översättaren behöver, till exempel vilka filformat som fungerar.

Han efterlyste också ett konsekvent språkbruk i hela sajtsstrukturen:

– Översättaren har ingen bra bild av den flerdimensionella strukturen i en webbplats där du klickar på en länk eller puff och kommer till en ny sida. Språket måste vara konsekvent och hänga ihop och den överblicken har man först när hela sajten är byggd.

Se mer av Johan Höök på Youtube under "Spåk som konkurrensmedel".

Nobelpris-översättare:

”Ju bättre en författare skriver, desto lättare är han att översätta”, säger Peter Landelius som håller på att översätta sin fjärde Vargas Llosa-roman.

Källa: Dagens Nyheter

Peter Landelius.

FOTO: PRIVAT

Vad vill en byrå ha?

Victoria Burns avslöjar hur du blir en frilansare som alla översättningsbyråer vill jobba med.

Som frilansare har du redan en tydlig bild av vilka egenskaper du söker hos en översättningsbyrå. Men vet du vad byrån vill ha av frilansaren, och hur de preferenserna styr deras val av partner? I den här artikeln ska jag försöka belysa det som ur frilansarens perspektiv kan tyckas vara en godtycklig process. Som leverantörsansvarig på ett ledande internationellt språktjänstföretag rekryterar jag frilansöversättare och frilanstolkar och övervakar de uppdrag som projektledarna delar ut till dem. Här ska jag försöka beskriva vad som skapar en god relation mellan den byrå jag arbetar för och frilansaren, och jag ska även ta upp några andra faktorer som påverkar våra beslut när vi fördelar uppdragen.

Rekryteringsfasen

Det kan vara svårt att få en plats i översättningsbyråns databas, och det beror på vilka rekryteringsbehov byrån har. Precis som alla typer av byråer, som får massvis med frilansansökningar varje dag, har översättningsbyrån troligen en automatiserad ansökningsprocess för att så snabbt som möjligt kunna välja ut de bästa frilansarna. Du bör alltså inte känna att du inte blivit beaktad på rätt sätt, bara för att ansökningsprocessen är automatiserad.

Det låter kanske självklart, men rekryterare uppskattar ett tydligt och kortfattat CV. De vill kunna se information om kvalifikationer, medlemskap i yrkesorganisationer som ITI och SFÖ, erfarenhet av specifika ämnesområden och gärna

FOTO: ISTOCKPHOTO

namn på kunder och slutkunder.

Vi brukar undvika översättare som hävdar att de specialiserar sig på allt, eftersom för många språk och ämnesområden gör att påståendet inte verkar trovärdigt. De flesta byråer får ett stort antal ansökningar varje dag, och det kan därför vara en fördel om du följer upp ansökningen med ett telefonsamtal eller om möjligt med ett besök på kontoret för att presentera dig, så att du inte längre bara är ett namn på ett CV.

Det är också viktigt att du vet vem du söker jobb hos. Som frilansare har du egna önskemål om vad du vill arbeta med, och det har byrån också. Ta därför reda på vad de förväntar av dig. När du har fått in foten är hälften vunnet, men det kan ändå vara svårt att få jobb regelbundet.

Jobbfördelningen

För att få jobb från en byrå måste de krav uppdraget ställer stämma överens med din kompetens och erfarenhet. Projektledaren gör en bedömning av projektets omfattning – bland annat språkkombinationer, ämnesområden och nödvändig expertis – och väger detta mot leveranstiden och budgeten. Förhoppningsvis har hon ett stort urval frilansare att välja mellan, och många av dem har hon kanske jobbat med i flera år. Hur väljer då projektledaren vilken av dessa översättare som ska få uppdraget?

Ofta fördelas jobben efter principen först till kvarn. Även om många projektledare skulle föredra att personligen fråga översättarna om tillgänglighet, är det inte alltid möjligt av tidsskäl. När tiden är knapp undersöker projektledaren vilka frilansare som är lämpligast för jobbet, informerar dem sedan samtidigt och väntar på att någon accepterar uppdraget. För att få sådana jobb måste frilansaren svara snabbt och trivas med den metoden. Även om det är ganska opersonligt är det för vissa typer av beställningar det enda sättet en byrå kan arbeta på.

När projektledaren har gott om tid kan hon lämna uppdraget direkt till en frilansare. I sådana fall brukar projektledarna erbjuda jobb till frilansare som är lätta att arbeta med. Många byråer använder system för att försöka övervaka volymfördelningen, vilket innebär att uppdraget alltid lämnas till professionella frilansare som har lämplig erfarenhet och lämpliga priser. Samtidigt försöker man se till att företaget inte blir alltför beroende av en viss frilansare. Projektledare gillar inte överraskningar utan vill vara säkra på att den frilansare som arbetar med ett uppdrag levererar jämn kvalitet. Och det handlar inte bara om språklig och teknisk kvalitet, utan även

om kvaliteten på kundservice.

Du vill givetvis vara en så bra översättare som möjligt. Men alla byråer värderar inte kvalitet lika högt, och därför är det viktigt att du vet vad byrån förväntar sig av dig. Frilansare som både har goda språkkunskaper och goda tekniska kunskaper, och som fortlöpande vidareutvecklar dessa kunskaper, är mycket uppskattade. Detta handlar inte bara om de CAT-verktyg som byrån kräver att du använder, utan kan även gälla formaterings- och filhanteringstjänster. Du bör vara medveten om vikten av dessa kunskaper, och byråerna bör vara beredda att betala för dem.

Trots all den teknik och automatisering som används i dag är projektledarna bara människor, och deras köpinstinkter styrs åtminstone delvis av känslomässiga faktorer. Frilansarna bör därför inte underskatta betydelsen av skicklig kundservice i sina kontakter med kunderna på byrån.

Vårda relationen

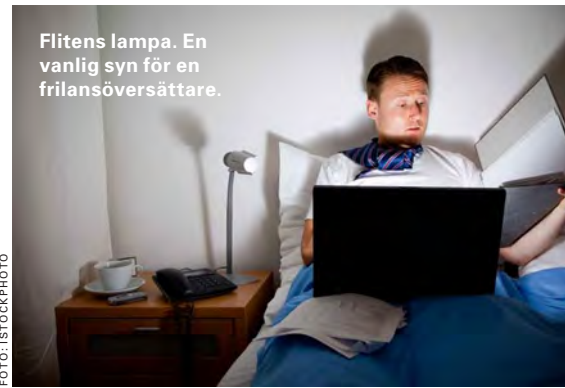
Ett effektivt samarbete består av mycket mer än att bara matcha kunskaper och uppdragskrav. Byrån och frilansaren är beroende av varandra och bör fokusera på det gemensamma målet att skapa lönsamma affärer från slutkunder. Vi försöker skapa en professionell och respektfull relation till våra frilansare med en ärlig och öppen kommunikation, och det brukar vara ömsesidigt, vilket vi uppskattar. För att bevara en god relation till företaget kan du då och då kontakta den person på byrån som ansvarar för leverantörskontakter. På så vis kan man bevara den öppenhjärtiga dialogen även i svåra tider, så att parterna tillsammans kan finna en lösning.

Möt utmaningarna tillsammans

Särskilt i tider som dessa, då slutkunder, byråer och frilansare måste arbeta mer kostnadseffektivt än någonsin tidigare, är det troligt att byrån är mer eller mindre tvungen att lämna uppdragen till frilansare som erbjuder konkurrenskraftiga priser. Om byrån behöver diskutera priser med frilansaren, underlättar det om parterna tillsammans kan finna alternativ som låter dem båda fortsätta leverera till kunden. Ibland måste byråerna, på grund av sina stora databaser, helt enkelt lämna uppdragen till de mest kostnadseffektiva frilansarna. Detta kan gynna de frilansare som aktivt och regelbundet ser över sina priser, och som kontaktar byrån för att diskutera priserna för att se om de fortfarande är lämpliga för den marknad de arbetar på. På liknande sätt är det viktigt att byrån kan diskutera kvalitetsproblem med frilansaren på ett professionellt och sakligt sätt.

Flitens lampa. En vanlig syn för en frilansöversättare.

FOTO: ISTOCKPHOTO

Byråerna vet att det kan vara svårt att få tag på duktiga frilansare som levererar hög kvalitet och som arbetar med några av de metoder som nämns ovan. Men priserna spelar också en roll. Byråns beslut om vilken frilansare som ska anlitas bygger på tre nyckelfaktorer: kvalitet, kundservice och pris. Och kvaliteten i sig räcker inte om kundservice är dålig och/eller om priset är för högt.

I utbyte mot de professionella tjänster som förväntas av frilansaren kan byrån erbjuda en rad fördelar. Frilansaren slipper bland annat omfattande marknadsföring och behöver inte heller göra kreditkontroller. Hon får möjlighet att arbeta för många olika kunder och får tillgång till innehållsrika översättningsminnen, rabatter på CAT-verktyg och i vissa fall även IT-support.

Avslutningsvis ...

Alla byråer rekryterar frilansare och fördelar uppdrag på olika sätt, och det är viktigt att byrån och frilansaren gillar varandras arbetsmetoder. Byrån och frilansaren bör se varandra som partner. Skulle det uppstå problem, som klagomål på kvaliteten, prisdiskussioner eller betalningsproblem, är det viktigt att parterna försöker lösa problemet tillsammans. På så vis stärks samarbetet fortlöpande till fördel för dem båda.

VICTORIA BURNS

Översättning: Pia Blomgren

Fakta Victoria Burns

FOTO: PRIVAT

Victoria Burns arbetar som leverantörsansvarig på ett av världens största språktjänsteföretag, CLS Communication AG, och har sin arbetsplats på företagets kontor i London. Hon har sysslat med leverantörs- och resurshantering i språkbranschen sedan 2003.

Herbert Eppel ger råd om hur en produktiv, bra och harmonisk relation mellan frilansare och kunder kan bibehållas.

FOTO: ISTOCKPHOTO

Vad kännetecknar en bra översättningsbyrå?

Under de 15 år som jag har jobbat med översättning har jag arbetat med cirka 100 olika kunder och har även stött på dussintals andra, varav många översättningsbyråer. Baserat på mina erfarenheter med dessa kan det vara värt att titta närmare på vad som kännetecknar dessa översättningsbyråer när det gäller kontakten med översättare.

Den första kontakten

Låt oss börja med vad som händer vid den första kontakten. Det är bland annat bra om den översättningsbyrå som söker efter nya frilansare undersöker de enskilda frilansarnas bakgrund – genom att besöka deras respektive webbsidor eller databaser på nätet – för att därefter göra

personliga och relevanta utskick. Mindre bra är att göra opersonliga massutskick.

Ansökningsformulär

En del byråer har ganska informell inställning, medan andra använder komplicerade formulär för information om översättaren, som sedan utgör underlag för deras databaser. Innan översättaren fyller i långa formulär är det bra att förhandla fram en ömsesidigt tillfredsställande ersättningstarriff som bas för vidare samarbete.

Obetalda provöversättningar

Frågan om obetalda provöversättningar har diskuterats ingående i olika forum genom åren som gått. Enligt min åsikt har vem som helst rätt att be om en provöver-

sättning, men professionella översättare ska inte förväntas göra dessa utan betalning. Med andra ord ska en provöversättning betraktas som vilket annat arbete som helst. I detta sammanhang ska nämnas att den som ännu inte har sett artikeln "Gratisschnitzel", och som kan tyska, kommer att finna den här artikeln, publicerad av den österrikiska översättarföreningen Universitas, mycket underhållande. Följ länken www.universitas.org/download.html?FILE_ID=112 till sidan 4.

Avtal om konfidentialitet

Som medlem av professionella organ som ITI och SFÖ skriver yrkesmässiga översättare under etiska regler som täcker hantering av konfidentiellt stoff. Jag är ingen juridisk expert, men långa

9 steg
till goda
relationer

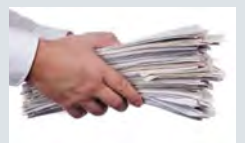
1. Undvik massutskick.

2. Förhandla fram en basersättningstarriff.

3. "Alla har rätt att be om en provöversättning, men professionella översättare ska inte förväntas göra dessa utan betalning."

4. Behövs långa komplicerade avtal?

och komplicerade sekretessavtal som efterfrågas av vissa byråer kan därför ses som ganska onödiga.

Leveranstid

I vissa fall är det omöjligt att undvika korta leveranstider då översättaren blir tvungen att arbeta utanför normala kontorstider. Även om många frilansare har oregelbundna arbetstider och kan gå med på att anpassa sitt schema för att ta sig an expressuppdrag, så bör arbete utanför normal arbetstid eller på helger inte tas för givet.

En bra byrå är en frilansares bunds-förvant och ska vara beredd på att förhandla fram skäliga tillägg med slutkunden när det är lämpligt.

Tilläggsarbete

Som yrkestiteln säger så är en översättares huvuduppgift just översättning. Hantering av ytterligare uppgifter som att omvandla pdf-filer eller förbättra layouten i ett besvärligt filformat som PowerPoint ska inte tas för givet. Ett inlägg från år 2002 av en välkänd leverantör av CAT-verktyg får tala för sig själv: "Prissättning rör inte bara betalningen per ord när det gäller komplicerade filtyper. Om du översätter i andra filtyper än wordliknande webbsidor, eller i DTP-format, så ska du ta betalt för den extra färdighet som krävs för att hantera och översätta i sådana filtyper. Ett tillägg på 10–20 procent är vanligt (alltefter projektets beskaffenhet)."

Rabatter

Vissa kunder frågar efter rabatter med hänvisning till att ett uppdrag är mycket stort. Jag skulle vilja säga att sådana *a priori*-rabatter inte är tillbörliga därför att

- a) ett åtagande av ett större arbete, med all den tid detta tar, mycket väl kan förhindra en översättare att ta sig an arbete från andra kunder; och dessutom
- b) kan man hävda att översättare som kan erbjuda sådan extra skicklighet i projektplanering och har resurser för att hantera sådana projekt bör belönas snarare än bestraffas.

På samma sätt får översättare ofta frågan om en glidande rabattskala ("trappa"), som ursprungligen föreslogs av ovannämnde CAT-tillverkare, men

den är absolut inte huggen i sten. En sådan skala tar hänsyn till upprepningar i källtexten, så kallade 100-procentiga träffar, och träffar med varierande grad av överensstämmelse, så kallade luddiga träffar. Enligt min erfarenhet tar det kanske till och med mer tid att anpassa sådana luddiga träffar till en ny text än att översätta meningen ifråga från noll-läge. Därför erbjuder jag inga "luddiga rabatter". Å andra sidan ger jag, liksom säkert de flesta kollegor, ibland rabatt för upprepningar och 100-procentiga träffar.

Här kan det dock vara på sin plats att poängtera att ursprunget och kvaliteten på 100-procentiga träffar är en avgörande faktor som ofta förbises i den "stora rabattdiskussionen". Med andra ord: de 100-procentiga träffar som kunden förväntar sig få en rabatt för kan vara baserade på dåliga tidigare översättningar, gjorda av tredje part, och i så fall kan en bearbetning bli mer tidsödande än en ny översättning.

En frågvis översättare är goda nyheter

I broschyren *Translation – getting it right*, utgiven av ITI och avsedd för slutkunderna (av Chris Durban; finns på www.iti.org.uk) står det bland annat: "Ingen läser din text noggrannare än en översättare. Under sitt arbete kan hon eller han upptäcka otydliga formuleringar – partier som behöver förtydligas. Detta är goda nyheter för dig, eftersom det gör att du kan förbättra din källtext [...] Under idealiska förhållanden analyserar och plockar översättarna isär meningarna fullständigt innan de skapar nya i målspråket. Bra översättare ställer frågor medan de arbetar."

En bra översättningsbyrå försöker att förklara detta tillvägagångssätt för slutkunden, vilket är till fördel för alla parter. Av samma orsak frågar byrån automatiskt efter referensmaterial i de fall där sådant inte har tillhandahållits av slutkunden.

Feedback

Feedback på utförda översättningsuppdrag är viktigt och bör uppmuntras. Enligt min erfarenhet har många byråer inställningen att "inga nyheter är goda nyheter", en grundregel som på sätt och vis är bra, men det vore ännu bättre med positiv feedback då och då.

Fakta Herbert Eppel

FOTO: PRIVAT

■ Herbert Eppel (www.hetranslation.co.uk) är ingenjör (chartered engineer). Han kommer ursprungligen

från Heidelberg men har bott och arbetat i Storbritannien sedan 1988. Han började med översättning runt år 1995, är medlem i flera ITI-nätverk och översätter texter från vitt skilda tekniska och vetenskapliga ämnesområden.

Alla byråer, och faktiskt även slutkunder, som har svårt att formulera sig i detta hänseende kan få råd på min webbsida www.hetranslation.co.uk under *Comments*. Konstruktiv, tillrättläggande kritik ska naturligtvis också uppmuntras. Mindre hjälpsamma är allmänna formuleringar som "kunden var inte nöjd" och som kommer flera månader efter att översättningsuppdraget har levererats. Sådan allmän kritik är inte bara skadlig för moralen, jag har även känslan att den i många fall inte klara av att fingraskas.

"Störömeter"

Det kan vara en bra idé att presentera konceptet "störömeter" ("faffometer") för att mäta hur nöjd man är med relationen mellan frilansare och översättningsbyrå. Tyvärr kan jag inte påstå att jag uppfunnit denna term. Den tycks ha lanserats av effektiviseringsexperten Mike Pagan, även om han använder termen på ett lite annorlunda sätt. För honom är störömetern som ett kalkylblad i Excel, delat i lika stora tidsperioder under arbetsdagen, och där varje period är tilldelad en produktiv arbetsuppgift som gör att minsta möjliga tid går åt till störande moment. Se hans nyhetsbrev på videon på <http://video.mikepagan.com/Newsletter/Faffometer> (den är knappt två minuter lång). Självt håller jag fortfarande på att finslipa min egen störömeter.

På den övre skalan av min störömeter befinner sig byråer som tenderar att vara ovilliga att fråga slutkunden om

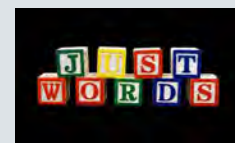
5. Glöm inte bort akuttillägg.

6. Komplicerad filhantering ingår inte i normaltaxan.

7. Se upp med rabatter.

8. Välkomna terminologifrågor.

9. Ge snabb feedback.

FOTO: ISTOCKPHOTO/REAMTIME

källtexter kan levereras i format som lätt kan behandlas med CAT-verktyg, och som när de ställs inför IT-problem som kanske projektledarna inte klarar av förväntar sig att översättaren ska ta hand om dessa, exempelvis att hantera PDF-filer och färdigställa väl formaterade dokument eller presentationer på målspråket.

Ett idealt scenario

I den andra änden av störometerskalan har jag en översättarbyrå som jag har arbetat med regelbundet sedan 10 år, och för vilken jag har utfört närmare 2 000 uppdrag. Denna ganska höga siffra beror

på att alla uppdrag, hur små de än är, tilldelas ett arbetsnummer. Även om det kan förefalla besvärligt så undviks på detta sätt scenarion som "kan-du-bara-översätta-dessa-få-ord-gratis". Byrån tar alltid hand om all filkonvertering och frågor rörande översättningsminnen och sköter om all för- och efterbearbetning. Alla deras texter (oberoende av den ursprungliga källtextens format) levereras i form av särskilt formaterade MS Word-filer, där all förbehandlad text (som 100-procentiga träffar eller interna upprepningar) är tydligt urskiljbar. Sådan text kan helt enkelt formateras som dold och automatiskt ignoreras när man

importerar till TM-verktyg som DéjàVu och MemoQ.

Det fina med detta tillvägagångssätt är att det aldrig blir några diskussioner om rabatter eller glidande rabattskolor, samtidigt som den förbehandlade texten i originalfilen är till god hjälp vid översättningsarbetet. Dessutom brukar byrån göra översättningsminnen och termlistor från sitt eget TM och terminologihanteringssystem tillgängliga för frilansare. De försöker även få referensmaterial från slutkunden och svarar gärna på terminologifrågor.

HERBERT EPPLE

Översättning av Karin Hinnenthal

FOTO: DREAMTIME

Bli en frilans-översättare som alla vill jobba med.

Ett frilansperspektiv

■ Herbert Eppels råd till översättningsbyråer är:

- Var beredd att betala om det behövs en provöversättning.
- Gör inga massutskick när ni vill utöka er databas över frilansare.
- Kom överens med översättaren om en ersättningsnivå som känns bra för båda parter innan ni ber honom eller henne att fylla i registreringsformulär.
- Långa paragrafer om hantering av konfidentiella uppgifter kan vara onödiga och olämpliga.
- Var beredd på adekvat kompensation för expressuppdrag, där översättaren måste arbeta utanför vanlig arbetstid.
- Ange skäl till att större uppdrag bör rabatteras.
- Glidande rabattskolor bör endast införas efter förhandlingar.
- Ge översättarna friheten att använda de TM-verktyg de själva föredrar.
- Ge genomtänkt feedback inom rimlig tid.

Finansinspektionen söker

Erfaren översättare med finansiell kompetens

www.fi.se

Finansinspektionen är en myndighet som övervakar företagen på finansmarknaden. Vi arbetar för att det finansiella systemet ska fungera väl med stabila företag och ett gott konsumentskydd.

Du är värd en mäsä

Som enskild översättare är det ingen vardagsrutin att delta i mässor. Gunilla Hjortvid har testat att ställa ut på en regional mäsä för att marknadsföra sitt företag.

Den senaste tiden har det diskuterats inom SFÖ hur vi kan marknadsföra både oss själva som företagare, vår bransch och SFÖ. När jag fick höra om den regionala mässan öppen för alla branscher i min kommun Heby utanför Uppsala beslöt jag mig för att komma ut ur garderoben (hemkontoret) och visa för allmänheten att översättare finns.

Den sista helgen i augusti var det dags för Hebymässan. Ett 90-tal olika företag deltog och min firma Ordagrant Facköversättning hamnade mellan Norabygdens teatersällskap och Örtstugan, mitt emot Jockes Skoter och Motor. Det var alltså fråga om en enorm spridning på verksamhetsområden!

Som översättare jobbar vi också med alla möjliga branscher, därför utnyttjade jag möjligheten att ta kontakt direkt med presumtiva kunder. Jag knallade runt med mina visitkort bland övriga utställare och gav till sådana som kunde tänkas behöva översättning. Flera turismaktörer deltog och vi diskuterade bland annat hur de kan marknadsföra sig mot andra länder och till exempel erbjuda guidning på olika språk. Jag hade också med visitkort från en SFÖ-kollega som översätter till engelska, vilket jag inte själv gör. Någon frågade efter översättning till danska och norska och jag tipsade om SFÖ.

Planering

Som nybörjare inom mässbranschen tog jag mig först en funderare över hur jag skulle presentera mitt företag. Utställare brukar ju sälja sina produkter och ha diverse aktiviteter för att intressera besökarna. Eftersom mitt huvudsyfte med deltagandet var att marknadsföra min firma och även SFÖ och branschen som helhet gällde det att väcka nyfikenhet för översättning som fenomen och visa på bredden av de områden en översättare kan arbeta inom. Jag valde därför ut ett

FOTO: PRIVAT

Rekvisitan bestod av: en motorsåg med bruksanvisning, några hudkrämer med text på flera språk, en häftpistol, en leksaksbil, en kokbok som en kollega översatt, badtofflor/handduk/solglasögon (symboliserade turism), foton på blommor, plastdjur (symboliserade EU:s jordbrukspolitik, vilket väckte viss munterhet), Sveriges rikets lag och några nummer av Facköversättaren.

antal udda föremål i en salig blandning.

Förbipasserande besökare som tittade undrande på min mystiska monter sög jag tag i med frågan "Vad tror du det är för samband mellan en motorsåg och en översättare?". Några knäckte den direkt – bruksanvisningen – medan andra stod som frågetecken och då stack jag bruksanvisningen under näsan på dem.

Skapa efterfrågan

Just bruksanvisningar är som säkert många av er kolleger får höra en ständig källa till förtret för gemene man. Antingen finns de inte på svenska, eller så är svenskan dålig, eller så är texten för liten eftersom det även står på 10 andra språk i samma anvisning.

Jag uppmanade dem att fråga efter en svensk bruksanvisning när de köper en apparat, och eventuellt välja en annan likvärdig apparat om den saknas – det är bara så man kan påverka som kund.

Sprida kunskap

Flera jag pratade med sade att det är bra att det finns översättare och att de inte visste eller hade tänkt på att det är ett särskilt yrke. "Ja tänk, det finns företag inom allt!" hörde jag en dam förundra sig. Slutsatsen blev att jag kanske inte får så många nya direktkunder genom att delta i en mäsä, men jag sprider kunskap om att vi översättare finns och även har en egen branschorganisation där man kan söka översättare mellan olika språk.

Målet är att folk ska söka efter en riktig översättare när de behöver en översättning och inte anlita grannens dotter som har varit aupair i USA ett år för att fixa hemsidan på engelska.

Jag rekommenderar verkligen att delta i mässor och företagarrträffar, det stärker både dig som företagare och vår bransch. Det handlar om att ta oss själva på allvar!

GUNILLA HJORTVID

Kommer alla att behöva lära sig kinesiska i framtiden?

Del 2

I del 1 beskriver Joakim Enwall, docent i Kinas språk och kultur vid Uppsala universitet, hur kinesiskan uppstått och spridits till omvärlden.

Nu återstår den ursprungliga frågan: Kommer alla, eller åtminstone väldigt många, att behöva lära sig kinesiska i framtiden, och hur skulle i så fall denna utveckling se ut?

En av 1,3 miljarder.

FOTO: ISTOCKPHOTO

Om vi först tittar på antalet talare, så upptäcker vi genast flera definitionsproblem.

Enligt den i Folkrepubliken Kina rådande definitionen finns ett kinesiskt språk, uppdelat i ett antal dialekter. I de kinesiska folkräkningarna förekommer inga uppgifter om talare av dialekter, men om vi utgår från den ungefärliga siffran för Kinas befolkning på 1,338 miljarder och drar bort de personer som tillhör etniska minoriteter, sammanlagt 8,5 procent av befolkningen, får vi ungefär 1,225 miljarder kineser.

1,3 miljarder talar kinesiska

Visserligen talas det bland dessa ett stort antal dialekter, men antalet som inte också behärskar rikskinesiska minskar stadigt, och vi närmar oss ett tillstånd av funktionell diglossi mellan dialekt och rikskinesiska. Därtill kommer naturligtvis de kineser som är bosatta utanför Folkrepubliken, i Taiwan, Singapore och

i de olika diasporagrupperna i Sydostasien, USA och Europa. Dessutom tillkommer de personer som tillhör etniska minoriteter i Kina, vilka inte har något annat språk än kinesiska, såsom de muslimska hui och manchuerna samt stora delar av de övriga etniska minoritetsgrupperna, som redan övergått till att tala kinesiska. Sammanlagt blir det uppskattningsvis 1,3 miljarder personer.

300–400 miljoner talar engelska

Om vi jämför detta med engelska, det nuvarande dominerande världsspråket, finner vi en intressant och mycket viktig skillnad, som torde vara uppenbar om än svår att exakt beskriva på grund av bristfällig statistik. Allmänna uppskattningar om antal talare av engelska anger 300–400 miljoner modersmålstalare och därtill kommer mellan 200 miljoner och 1,4 miljarder talare av engelska som andraspråk och naturligtvis med varierande behärskning av språket.

40 miljoner studerar kinesiska

Att hitta motsvarande siffror för antalet personer som behärskar kinesiska som andraspråk är än svårare, men man kan hitta spridda uppgifter som ger en aning om proportionerna. År 2005 genomgick drygt hundra tusen utländska studenter det standardiserade kinesiska språktestet, som motsvarar TOEFL Test och Cambridge Certificate för engelska, och jag har sett siffror på att det beräknas vara cirka 40 miljoner studerande vid läroinstitutioner på olika nivåer runt om i världen som för närvarande studerar kinesiska. Det är dock svårt att bedöma vad dessa siffror kan innebära rent konkret i form av språkbehärskning.

Samtidigt som kinesiska är ett av FN:s officiella språk finns inga tecken på användning av kinesiska utanför de geografiska områden där kinesiska modersmålstalare lever.

I Sverige har vi undervisning i kinesiska vid en mängd gymnasieskolor, men

FOTO: DREAMTIME

de flesta av eleverna studerar kinesiska under endast ett år. Detta räcker förvisso inte för att deras språkbehärskning skall kunna räknas som kunskap i kinesiska som andraspråk utan bara som vissa insikter i hur språket fungerar och förmåga att säga några enklare fraser.

Att kunna skriva tar två år extra

Eftersom skriften inte har genomgått någon genomgripande reform beräknar man att det tar minst två års skolgång extra för kinesiska barn att lära sig skriva och läsa i förhållande till barn vars språk skrivs med alfabetisk skrift. Denna svårighet blir naturligtvis ännu större för barn och ungdomar i delar av världen där de aldrig exponeras för kinesisk skrift i det dagliga livet, till skillnad från de kinesiska barnen. I bästa fall kommer svenska universitetsstudenter efter fem terminers heltidsstudier i kinesiska upp till behärskande av samma antal tecken som en kinesisk niondeklassare.

En annan svårighet är det tekniskvetenskapliga ordförrådet. Om man jämför de indoeuropeiska språken i Europa finner man att de flesta ord är desamma i nästan samtliga språk, om man utgår från det totala ordförrådet. Ord som elektricitet, aluminium, mikroskop och demokrati förekommer med smärre uttalsvariation. I kinesiska finns ingenting av detta utan terminologierna från varje nytt område måste inläras separat, då elektricitet heter *diàn*, aluminium heter *lǚ*, mikroskop heter *xiǎnwēijīng* och demokrati heter *mínzhǔ*.

Den svårighet som däremot tenderar att överskattas med kinesiska är uttalet, som förvisso är radikalt annorlunda i jämförelse med europeiska språk på grund av de fyra fonematiske tonerna, men i grunden helt överkomligt. Även grammatiken är enkel till sin struktur, med total avsaknad av böjningsformer, men som kompensation betydligt striktare syntaktiska regler.

Är kinesiska svårt?

Argumentationen från företrädare för standpunkten att kinesiska inte är ett svårt språk siktar in sig på aspekter av kinesiska som inte är komplicerade eller tidskrävande och hävdar att alla normalbegåvade personer kan lära sig kinesiska, och detta är naturligtvis sant.

I Kina finns förvisso många hundra miljoner människor med varierande begåvningsgrad och i princip alla kan tala kinesiska. Samtidigt, om man ser till de resultat som de facto uppnås av dem som studerar kinesiska, borde man ändå tillstå att tidsåtgången är flera gånger större än för inläring av exempelvis europeiska språk. Det är skillnaderna som innebär svårigheter, och dessutom det stora antalet grafiska symboler i skriften.

Som tumregel beräknar vi som arbetar som universitetslärare i kinesiska normalt två års heltidsstudier i Sverige plus två års heltidsstudier i kinesiska i Kina som en förutsättning för att studenterna skall kunna använda språket inom arbete i Kina.

Sammanfattningsvis vill jag säga att det förvisso är både önskvärt och sannolikt

att allt fler personer utanför Kina kommer att lära sig kinesiska i framtiden, men ingen vinner på att de reella svårigheterna tonas ned eller viftas bort, eftersom många då kommer att ge upp strax efter att de har påbörjat sina studier. Man bör alltså vara medveten om svårigheterna, men samtidigt om att det naturligtvis, som i fallet med alla andra språk, också innebär en utomordentligt stor tillfredsställelse när man märker att de initiala svårigheterna väl är överståndna.

Stort Kinaintresse

Kinaintresset har länge fluktuerat med modet, från 1700-talets idealisering till 1800-talets negativa syn på Kina efter opiumkrigen. Och så den nya idealiseringen av Kina efter upprättande av Folkrepubliken och i synnerhet under Kulturrevolutionen. Så återigen en tid av negativ Kina-bild efter massakern på den Himmelska fridens torg, och nu ett Kina med ofantliga ekonomiska framgångar, som inget verkar kunna hindra.

Det vore enligt min mening bättre att försöka se lite djupare, och för detta ändamål är naturligtvis det kinesiska språket ett oundgängligt verktyg.

JOAKIM ENWALL

Teckenkategorier

- **Piktografer/Bildtecken:** yuè 月 (måne)
- **Ideografer/Symboltecken:** èr 二 (två)
- **Associationstecken:** míng 明 [sol+måne] (klar, lysande)
- **Lånetecken:** lái 来 (veteax) (komma)
- **Radikal- och fonetikumtecken:** qíng 情 (känsla) [hjärta (radikal) + blågrön (uttalas qīng)]

Traditionella tecken

Förenklade tecken

開
开

Öppen

圖
图

Bild/diagram

樂
乐

Rolig

學
学

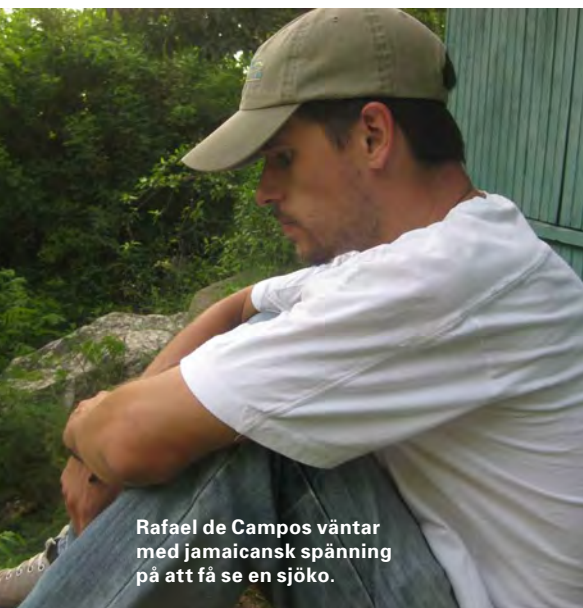
Lära

Ingången till vår kollega Rafaels pensionat.

En kopp äkta Blue Mountain-kaffe, odlat på sluttningarna i bergen.

Rafael de Campos väntar med jamaicansk spänning på att få se en sjöko.

Vår kollega Taña Dalglish dricker också helst Blue Mountain-kaffe när hon diskuterar översättningsbranschen.

Vad gör man när ens partner ordnar en semesterresa till ett ställe man inte själv har någon sorts relation till och som inte ligger på ens favoritlista med länder att besöka? Till exempel kan man ju undersöka om det finns några kollegor där!

Utöka ditt kontaktnät

När jag fick reda på att sommarens resa skulle gå till Jamaica, så blev det snabbt att logga in sig på en av de internationella portaler som finns för översättare och se om det möjligen fanns någon kollega där.

Och så, det gjorde det!

Dessutom en vars mamma föddes i Sverige. Ett ivägskickat e-brev och några timmar senare så fick jag svar från en välkomnande Taña Dalglish, som tyckte det skulle bli jätteintressant att träffa en kollega, eftersom det inte direkt kryllar av heltidsöversättare på Jamaica och de inte alls har någon samlande organisation där.

Intensiv brevväxling

Under våren blev det ganska många brev som skickades mellan Göteborg och Kingston, inte minst när "knarkkungen"

Dudus Coke (!) skulle bli utlämnad till USA och det var utgångsförbud i delar av Kingston, vilket snart ändrades till undantagstillstånd! I själv verket var det bara ett par stadsdelar i västraste delen av huvudstaden som var drabbade, så där vår kollega Taña bor och jobbar var allt som vanligt. Lyckligtvis fångades herr Coke in ett par dagar innan vår avresa, vilket kändes bra. Taña och hennes kollega Cindi Sholefield mötte oss på Norman Manley International airport, vänliga som de är, och vi åker iväg för att sitta och prata medan vi hann vänja oss vid värmen, tidsomställningen och allt.

Redan innan avresan hade vi tittat på möjligheterna att hyra en bil, men på grund av guideböckernas konstateranden att det är en ganska hektisk trafik på ön och att det var ovanligt dyrt att hyra bil, så hade vi mer eller mindre lagt bort de tankarna. Ungefär tio minuter efter

att ha lämnat flygplatsen fick vi vatten på vår kvarn, när vi blev påkörda bakifrån. Lyckligtvis körde vi inte fort och givetvis hade vi ordentliga svenskar fått på oss bilbältena, men efter att ha fått tillbringa ett par timmar på polisstationens gård så bestämde vi oss definitivt för att överlåta körandet till dem som gör det till vardags. Det fick bli halsbrytande ruttaxibilar istället, som med fart, fläkt och spänning körde från ort till ort för mindre summor.

Det är bara i de två största städerna, Kingston och Montego Bay, som det finns kollektivtrafik så som vi är vana vid den – men där var det nya, fräscha bussar å andra sidan.

Belgisk kollega

Vi stannade ett par dagar i Kingston, och sedan var det dags att besöka nästa kollega, belgiske Rafael de Campos,

som gifte sig med en jamaicanska år 2006 och flyttade till Blue Mountains, bergsområdet i öster som väl är mest känt för sitt exklusiva kaffe. Nu hade de startat ett "bed & breakfast" med sin familj i lilla byn Red Light, ungefär 30 minuters bilfärd från östra utkanten av Kingston. (Och jajamen, namnet Red Light kommer sig av att det en gång i tiden fanns prostituerade där, eftersom det fanns, och finns, ett militärförband en bit högre upp i bergen.) Vi hade sett pensionatets webbplats i förväg och hade höga förväntningar, och de infriades med råge. Mitt ute i naturen, med kakaoträd, ananasbuskar och hur många mango-träd som helst på vägen från lilla torget i Red Light, och på baksidan (där vi även serverades alla måltider vi beställde) ett litet vattenfall med tillhörande, naturlig bassäng!

Vi somnade till ljudet av grodor och syrsor och vaknade till fåglar och rinnande vatten. Eftersom Rafael och hans fru, Susan, inte har haft sin pensionatsverksamhet så länge, så jobbar Rafael fortfarande en del som översättare från engelska och italienska till franska. Egentligen började han på allvar med översättningar när han flyttade till Jamaica och dels märkte behovet själv, dels blev tillfrågad av andra. Efter tio år i hotellbranschen i Bryssel så är ju turism hans stora specialområde, men det kröp även fram en och annan mobiltelefonhandbok när jag frågade närmare.

Lokala ord

Vi reste runt på denna ljuvliga ö i tre veckor, och såg till att äta och dricka allt

jamaicanskt vi kom åt: spenatjuice, saltfisk, rödbetsjuice, ananas, ingefärsdrycker, med mera, med mera, med mera. Det mesta vi behövde kunde vi köpa lokalproducerat, det var mest mjölkprodukter som det inte fanns så mycket av som här i Europa, av förklarliga skäl. Jamaicanskans egen version av engelska, kallad patois, fick vi också stifta bekantskap med. Jag kan inte rekommendera att försöka prata med barn och förstå dem, men efter ett par veckor började vi få lite mer ordning på alla orden, och med en liten bok om de lokala orden så förstod vi mer. Det blev givetvis ett stort lexikon som fick följa med hem: *Dictionary of Caribbean English Usage*, sammanställt av Richard Allsopp som redaktör.

Usel marknad

Den sista dagen fick jag också tillbringa med vår kollega Taña Dalglish, som konstaterade att marknaden för översättningar mellan engelska och spanska är riktigt usel, men att hon i alla fall har några kunder som förstår värdet av ett ordentligt jobb. Hon och Cindi vill inte heller lämna ifrån sig okorrade jobb, utan tar bara uppdrag där kunden går med på att betala för korrektur (Taña översätter till spanska och Cindi till engelska, men de kan granska varandras texter). Tack vare sina tidigare arbeten med många internationella kontakter från arbeten inom FN och ambassadvärlden har de också ordentligt med erfarenhet att falla tillbaka på.

CAT-förfrågningar

Däremot fick jag gärna visa dem hur CAT-verktyg fungerar, eftersom de inte hade behövt sätta sig in i det tidigare, men nu märkte av fler och fler förfrågningar om det. Trots att vi bor på varsin sida av jorden kunde vi alltså konstatera att marknaden inte mår så bra som den borde för vår yrkeskår, men samtidigt kunde vi enas om att organisationer och konferenser nog kunde göra sitt till för att visa upp oss och göra hantverket mer känt och därmed högre värderat. Vi får väl se om vi kan få till en översättarkonferens på Jamaica någon gång, dit hänger ni väl med, SFÖ:are?

IRENE ELMEROT

Guide Jamaica

Folkmängd: 2,7 miljoner

Yta: 10 990 km²

(Sverige: 449 964 km² inkl. vatten)

Huvudstad: Kingston

Valuta: jamaicansk dollar, JMD.

Sommaren år 2010 var 100 JMD

cirka 10 SEK

Klimat: cirka 30 °C

året om, regnperiod

maj till oktober, juli

mindre regnigt än övriga månader då.

Officiellt språk: engelska, patois/patwa

Statsskick: monarki

Religion: protestantism

I korthet

Äntligen slut på mellanrum?

■ Språkrådet tar på sin webbplats upp frågan om mellanrum före utropstecken, något som man ser ganska ofta. Även mellanrum före punkt och frågetecken syns ibland men är inte så vanligt förekommande. Så här rekommenderar Språknämnden:

"Det ska inte vara något mellanrum före utropstecken, frågetecken eller punkt. Man sätter över huvud taget sällan ut mellanrum före skiljetecken. Undantagen är de tre punkter som markerar att något har utelämnats i en text, ibland kallade ellips, och tankstreck vid paus, inskott och tillägg". Läs mer på sprakradet.se.

KO

Spanska

Kontaktperson: Gisela Weltzin Thunberg
031-340 92 30, info@vox-populi.se

Hur låter ett bi på spanska?

■ Jag skulle nyligen översätta en text om leksaker från engelska till spanska då jag blev tvungen att kolla upp hur ett bi låter "på spanska". Jag hittade denna charmiga lista på nätet som jag gärna vill dela med mig:

■ **abeja** (bee): bzzz (zumbar) – buzz
■ **búho** (owl): uu uu (ulular) – who, hoo, hoot

■ **burro** (donkey): iii-aah (rebuznar) – heehaw

■ **caballo** (horse): jiiiiiii, iiiiou (relinchar) – neigh, n-a-a-a-y

■ **cabra** (goat): bee bee (balar) – b-a-a-a-a

■ **cerdo** (pig): oink-oink, oinc-oink (gruñir) – oink

■ **cuco** (cuckoo): cúcu-cúcu – cuckoo

■ **cuervo** (crow): cruaaac-cruaaac – caw

■ **gallina** (hen): coc co co coc (cacarear), kara-kara-kara-kara – cluck

■ **gallo** (rooster): kikiriki, ki-kiri-ki (cantar) – cock-a-doodle-doo

Hela listan finns på <http://spanish.about.com/od/spanishvocabulary/a/animalsounds.htm>.

GISELA WELTZIN THUNBERG

FOTO: ISTOCKPHOTO

I korthet

Hoppas på högre avgift!

■ Man kan konstatera att i en värld där alla priser stiger så har priset för en tredagars SFÖ-konferens hållit sig oförändrat: 1 700 kronor för Malmö-konferensen "Bygga broar" 2001, samma pris i år. Dessemellan har det fluktuerat mellan 1 750 och 1 500 kr (Västerås 2008). Jämför med exempelvis 3 000 kr för evenemanget "En heldag för dig som arbetar med språk" i maj i år!

Ännu mer imponerande är prisutvecklingen på bankettsidan. Från 560 kr år 2001 har det sjunkit till 475 i år (även om det har hållits rätt konstant på 500 kr dessemellan).

Men kanske är konferenspriserna en spegling av "utvecklingen" på översättarens marknad. Låt oss i så fall hoppas på höjda konferensavgifter framöver. (Och apropå det – i Stockholm 2002 resonerade sig Roar Riseld fram till att en facköversättare för att få en rimlig årsinkomst måste ta betalt mellan 1:30 och 2:15 kr per ord. Alltså för åtta år sedan!)

MATS DANNEWITZ LINDER

TED – Ideas Worth Spreading

■ Lust att öka din allmänbildning, öppna dig för nya tankar, bli inspirerad till storverk och få en aha-upplevelse? På max 18 minuter? Ungefär den tid datorn behöver för att tugga igenom en projektanalys eller köra en pretranslate. Logga in på www.ted.com. TED står för Technology, Entertainment, Design. På sajten hittar vi videoklipp med anföranden av människor som brinner för vad de gör, som kan uttrycka sig och som vill sprida sina tankar. Tales of passion av Isabel Allende. Why the world needs WikiLeaks av Julian Assange. Militant atheism av Richard Dawkins. Ett tusental andra. Och nya varje dag – presenterade av TED på Facebook.

BJÖRN OLOFSSON

Nike var segrers gudinna i den grekiska mytologin. Gipsavgjutning efter original från 100-talet f Kr.

20-årsjubileum med guldkant

SFÖ Öst var först ut av regionerna med jubileumsfirandet den 10 september i Stockholm.

■ En spännande guidning genom Konstakademiens historia och lokaler inledde firandet på "ostkanten". Närmare 60 SFÖ:are fick titta närmare på de vackra skulpturerna från antiken och renässansen i den generösa hallen, se biblioteket och några intressanta receptionsstycken, det vill säga verk som alla nyinvalda ledamöter i Konstakademien lämnat in sedan 1700-talet.

Språktidningens redaktör Maria Arnstad berättade om sin fascination inför det mångsidigt användbara lilla ordet *och* vilket ledde till diskussioner om alternativ i svenskan när man översätter meningar med *och* i. Förslagsvis meningen "We were lucky; we got our own table" kan översättas med "Vi hade tur och fick ett eget bord" eller varför inte "Vi hade tur som fick ett eget bord".

KERSTIN ORSÉN

Ingen av SFÖ:arna verkade ha mingelproblem. Skratt och sorl ekade mot marmortrappan.

Maria Arnstad höll ett föredrag om det lilla ordet *och*.

Hieronymus – heligt förbannad

Nej, vår vän Hieronymus lyckades faktiskt aldrig bli helgonförklarad. Hans okontrollerade humör och fallenhet för att avslöja obekväma sanningar och ställa besvärande frågor till sina religiösa överordnade är inget bra sätt att bli påtänkt som helgon. Men med sitt allmänt kverulantiska och stingsliga uppträdande uppfyller han naturligtvis varje tänkbar fördom om översättare, så vår skyddspatron får han vara likafullt!

Eusebius Hieronymus Sophronius föddes på 340-talet e Kr i Stridon, som troligen låg nära Ljubljana i dagens Slovenien. Hieronymus var kortvuxen och spenslig men hade en järnfysik och en vilja som kunde försätta, om inte berg, så åtminstone omgivningen i uppror.

Hieronymus anlade till Rom på våren 354, i avsikt att skaffa sig boklig bildning. Han var inte den som satsade på att vinna vänner, utan med sitt sarkastiska sätt, sin vassa tunga och sina tämligen oborstade diskussionsmetoder hann han skaffa sig mängder av fiender under sin akademiska karriär. Men bakom de glödande ögonen och de ständigt beredda knytnävarna dölde sig ett skarpt intellekt som inte kunde undgå att skaffa Hieronymus ett stort mått av aktning i det bildade Rom.

Efter utbildningen gick Hieronymus in i en sökarperiod som ledde honom att bli eremit i öknen, nära Chalkis i nuvarande Syrien. Det skäligen ensamma ökenlivet visade sig dock inte vara det rätta valet för den pratglade och grälsjuka Hieronymus. Då han slutligen inte kunde motstå frestelsen att blanda sig i den heta debatten kring vem som skulle besätta biskopsstolen i Antiokia valde han att lämna eremitlivet.

Från tiden i öknen stammar legenden om Hieronymus som drog en tagg ur tasen på ett lejon – därav lejonet som slumrar i ett hörn på de flesta målningar av honom.

Livsuppgift – översatte bibeltexter

År 382, ca 35 år gammal, återvände Hieronymus till Rom, för att bli sekreterare åt påven Damasus I. Denne gav Hieronymus hans livs uppdrag, att revidera och till stor del nyöversätta den vildvuxna floran av latinska bibelöversättningar, utgående

från de grekiska och hebreiska grundtexterna. Under sina tre år i Rom blev han klar med Nya testamentet.

Enligt en from legend utsågs Hieronymus till kardinal under Damasus I, men i verkligheten infördes kardinalsämbetet först många sekler senare. Legendan är dock förklaringen till kardinalshatten, som är lika obligatorisk som lejonet då det gäller Hieronymus i konsten.

Då Damasus I dog 384 visade det sig att Hieronymus dåligt hade berett jordmånen för sin kandidat till ny påve, nämligen sig själv. Som situationen utvecklades fann Hieronymus för gott att 385 lämna den eviga staden för evigt och flytta till Betlehem, tillsammans med sina anhängare – en grupp välbeställda ogifta romerska kvinnor och änkor – och där öppna flera kloster.

Under åren i Betlehem, mellan 390 och 405, översatte Hieronymus hela den gammaltestamentliga delen av Bibeln från hebreiska till latin – numera ideellt och utan betalning eftersom huvudfinansiären Damasus I hade tagit ner skylten.

Resultatet av Hieronymus arbete, den kompletta bibelöversättningen Vulgata (den vanliga eller välkända) har utgjort grundtext för i stort sett alla bibelöversättningar ända fram till 1800-talet.

Hans arbete har därmed spelat en viktig, ja avgörande, roll inom religion och kultur under nästan ett och ett halvt årtusende – hur många av oss översättare är det som vågar hoppas på att våra texter ska ha ett liv efter nyår? Få personer har haft ett så stort inflytande på det skrivna språket i Västerlandet som Hieronymus och han är värd all aktning – oberoende av vilket värde man i övrigt tillställer religiösa texter.

FOTO: DREAMSTIME

Hieronymus firas på sin dödsdag den 30 september och ses inte bara som översättarnas skyddspatron, utan även som asketernas, skolbarnens, studenternas, humanisternas och teologernas.

Strålgans blir horn

Mot den bakgrunden kan man även ha överseende med en och annan översättningsmiss. Ett strålande exempel finner vi i basilikan San Pietro in Vincoli i Rom, där Michelangelo prytt påven Julius II mausoleum med en jättestatyn av Moses. Moses har just återkommit från sitt sammanträde med Herren på Sinai berg och står inför sitt bångstyriga folk med lagen i händerna, med en ledares hållning och med glöd i blicken – samt med ett par präktiga horn i pannan. Hornen beror nu inte på att Michelangelo skulle ha velat antyda att Moses hustru var honom otrogen, utan de beror på ett fel i bibeltexten (2 Mos 34: 29–30) där ”strålgans” någonstans under resans gång blivit till ”horn”. Om detta var Hieronymus egenhändiga groda eller ett resultat av talrika avskrivningar av avskrivningar kan man däremot inte veta.

Hieronymus var outtröttlig i sin jakt på ökad kunskap och i sin strävan efter helighet. Kanske var det hans sunda och asketiska liv och hans ständiga ”intellektuella gymnastik” som gav honom ett för tiden mycket långt liv – han dog i Betlehem först år 420, vid ca 73 års ålder.

BJÖRN OLOFSSON

I korthet

FOTO: ISTOCKPHOTO

När ridån har gått ner

■ April känns ganska avlägset nu när våren, sommarsemestern och lite till har avverkats. Kvällarna blir mörkare, solen snålare och kvicksilverstapeln kortare. Nu går vi snart över i en inledande, intensiv arbetsfas för nästa års konferensgrupp, men innan de tar över megafonen vill årets konferensgrupp säga ytterligare ett par ord. Eller rättare sagt fyra:

"Tack så hemskt mycket!"

... skulle vi vilja säga till alla deltagare – medhjälpare, medlemmar, utställare, föreläsare och övriga. Och ett extra stort tack med tillhörande eloge vill vi sända till dem som dök upp trots att det isländska askmolnsländet hamnade mitt i vägen! I slutänden var det faktiskt bara 11 deltagare och en föreläsare som blev förhindrade att närvara på grund av inställda flyg! Med envishet och lite kreativitet lyckades de flesta drabbade lösa problemet och ta sig både till Sundsvall och hem igen. Imponerande!

Det var vår målsättning att konferens 2010 skulle bli en hejdundrande jubileumskonferens, en minnesvärd upplevelse, en inspirationskälla. Vi hoppas och tror att vi lyckades med detta – och att ni redan nu längtar efter nästa konferens.

KONFERENSGRUPP 2010

Få böcker översätts

■ Den översatta litteraturen har hamnat i skuggan i Sverige till följd av bästsäljarismen. Det är böcker om vår omvärld som är viktiga för att vi ska förstå vad som händer i andra kulturer. För 20 år sedan var två tredjedelar av våra böcker översatta. Idag är det tvärtom. Berättar Jonas Axelson, litterär chef på Albert Bonniers förlag, i Dagens Nyheter.

FOTO: DREAMTIME

Boktipset

Brett Jocelyn Epstein, brett@awaywithwords.se

Driv ditt företag som en entreprenör

Judy och Dagmar Jenner är enäggs-tvillingar som har ett översättningsföretag tillsammans som heter Twin Translations (<http://www.twintranslations.com/>).

De översätter mellan tyska, spanska och engelska (de kommer från Österrike ursprungligen men är uppvuxna i Mexiko, och Judy bor nu i Las Vegas medan Dagmar bor i Wien), de bloggar (<http://translationtymes.blogspot.com/>) och nu har de skrivit en bok också.

The Entrepreneurial Linguist handlar om de affärsmässiga aspekterna av att äga ett översättningsföretag och inte bara de lingvistiska, och boken är baserad på business school, alltså den fokuserar på vad det betyder att ha ett företag och hur ett företag kan funka bäst för både ägaren och kunderna.

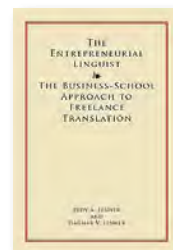
Jenner-tvillingarna börjar boken med grunderna, till exempel vad man bör köpa till sitt kontor och hur man kan spara pengar på nödvändiga saker. Sedan använder de business school-aktiga "case studies" där de diskuterar exempel på

vad en kund vill ha, vad du, översättaren och företagsägaren vill ha och hur man kan nå en kompromiss.

I boken skriver de också om hur man kan använda bloggande och facebook i sitt företag, hur man kan förhandla och bestämma priser, vad det betyder att hitta och arbeta med kunder, varför man borde åka på konferenser och andra typer av "professional development", hur man kan försöka hålla en bra balans mellan fritid och arbete, som ofta är svårt för översättare att göra, att göra ideellt arbete, hur man ska sträva efter mål, med mycket mera.

The Entrepreneurial Linguist är en mycket detaljerad bok om hur man ska "run a business like a business" även om det är ett litet företag. Det är en perfekt bok för nya översättare men nyttig information för erfarna också.

B.J. EPSTEIN

The Entrepreneurial Linguist
av Judy Jenner
och Dagmar Jenner

FOTO: ULF BUCHHOLZ

Översättarna/tvillingarna Judy Jenner och Dagmar Jenner i Las Vegas.

Studentspalten

Kontaktpersoner: Elisabeth Schriefer, amagerdigte@hotmail.com, Elin Svahn, elin@svahn.org

FOTO: ISTOCKPHOTO

Gäst hos verkligheten

I slutet av juli satte jag mig på tåget i Perugia med huvudet fyllt av *passato remoto* och *congiuntivo trapassato*. Efter att ha dragglat italienska prepositioner och verb på Università per Stranieri i en månad skulle jag åka till Bryssel och göra en månads praktik på Europeiska kommissionens generaldirektorat för översättning. En månad på världens största översättningsverksamhet – en svindlande tanke!

Först fick jag träffa de andra praktikanterna, två finsskor och en italienska. Sedan kom jag till den enhet där jag skulle vara, DGT-SV-02 med ansvarsområdena "jordbruk, fiske, forskning, energi och transport, miljö, informationssamhället, skatter och tullar, ekonomi och finans, inre marknaden och tjänster".

Jag var livrädd. Det visade sig snabbt att alla var snälla och trevliga och att jag inte behövde vara orolig. Att min första text var en ändring till vad som senare visade sig kallas "skräckdokumentet" tror och hoppas jag var en slump.

I mitt program på TÖI ingår kurser i EU-översättning, vilket jag verkligen hade stor nytta av under praktikens gång. Trots att tempot i augusti inte var så högt som det brukar, var det en stor skillnad i jämförelse med hur det är på översättarutbildningen. Jag kunde till exempel inte sitta och fila på samma text i två veckor som med mina översättningsuppgifter i skolan. En stor hjälp var också den snabba responsen på texterna.

Det var också lärorikt (inte minst för fortsättningskursen i EU-översättning som går i höst) att se alla sorters hjälp-

medel som finns. Jag tycker också att det märktes att Sverige ligger i framkant vad det gäller klarspråksarbete. En av de finska praktikanterna trodde till exempel att min enhet hade gjort i ordning luntan "Att översätta EU-rättsakter" på 200 sidor inför att jag skulle komma. Det hade i och för sig varit trevligt, men det var trevligt nog att bara ha tillgång till den.

En annan aspekt som inte får glömmas bort är faktiskt översättarna själva. I min klass på TÖI är vi för närvarande fem personer. Översättare är ju inte heller en yrkesgrupp som är direkt synlig i samhället. Därför var det fascinerande att sitta i matsalen och titta sig omkring och tänka "Alla dessa människor – översättare!" Jättemånga! Samtidigt!

Utöver att översätta hann jag också med att göra studiebesök på kommissionens webbenhet och på översättningsenheterna på rådet och på sociala och regionala kommittéerna. Det var oerhört lärorikt att se hur de olika EU-institutionerna ser ut. Jag blev ganska förvånad över att se hur olika de var sinsemellan, med olika sorters texter, olika uppdelningar på jobbet mellan översättare och sekreterare/assistenter och till viss del även olika program. Det bekräftade också det jag anade men inte visste helt säkert, nämligen att EU-översättning inte bara är en oformlig grå EU-massa.

Jag vill å det starkaste uppmuntra andra översättarstudenter att söka praktikplats inom EU! Jag tycker att jag lärde mig mycket på den månad som jag var där så jag kan bara tänka mig vad man hinner lära sig på den längre femmånaderspraktiken.

ELIN SVAHN

Medlemsnytt

Vi är nu **1065** medlemmar!

Vi önskar följande medlemmar välkomna i SFÖ:

Alexej Segeda, Göteborg
Marianne Gade, Farum
Karin Oldenstam, Allerum
Izabella Grevskog, Ystad
Susanne Johansson, Kalmar
Laetitia Michel, Solna
John Wasmuth, Lund
Samuel Kromlid, Örebro
Catharina Sparf, Malmö

Pippi på nästan 100 "språk"

■ Enligt vanligen välunderrättade källor på astridlindgren.se är Astrid Lindgren Sveriges mest översatta författare. Med lite god vilja kan man i år räkna översatta verk upp till 98 språk eller språkvarianter, och då räknas till exempel älvdalska som ett språk. Kinesiska och komplicerad kinesiska är två olika språk på listan som totalt omfattar 95 språk – sedan är dessutom till exempel första kapitlet i Ronja Rövardotter översatt till latin, Emil till pitebondiska i en tidning och *Idas sommarvisa* till transpiranto. Författaren har sålt cirka 145 miljoner böcker runt om i världen.

FOTO: GISELA WELTZIN THUNBERG

Nästa nummer kommer ut omkring den 15 december

(manusstopp den 8 november)

Använd wordfinderonline.se för att abonnera på språkpaket fyllda med kvalitetslexikon från de ledande förlagen. Har du WordFinder sedan tidigare så är wordfinderonline.se ett perfekt komplement. Dina baslexikon till WordFinder har du installerade på din dator och de lexikon du har ett tillfälligt behov av abonnerar du månadsvis på genom att använda wordfinderonline.se.

Testa hur enkelt det är – gå in på www.wordfinderonline.se och sök gratis på ord som börjar med bokstaven M.

Wordfinderonline.se – rätt lexikon när du behöver det!

WordFinder[®]
www.wordfinder.se
www.wordfinderonline.se